

Motion

1982/83: 2154

Mats Olsson m. fl.

Regionalpolitiskt stöd till vissa kommuner i Blekinge, m. m.

1. Befolkningsutvecklingen

Blekinge hade vid senaste årsskiftet en folkmängd på 152 118 personer vilket är en lägre siffra än länet hade vid sekelskiftet. Sedan 1975 har länet minskat med nära 3 300 personer eller med 2 %. *Av samtliga län har Blekinge haft den största relativa befolkningsminskningen och detta under en period då rikets folkmängd ökat med 1,5 %.* Minskningen har t. o. m. varit större än skogslänens. (Se bilaga 1.)

Sedan 1975 har befolkningen i Olofströms kommun minskat med 11 %. Ingen annan kommun i riket har haft en så kraftig folkminskning.

Karlskrona är landets enda primära centrum/residensstad som haft folkminskning åren 1950–1982. (Se bilaga 6.)

Den befolkningsmässiga nedgången förklaras till största delen av den vikande sysselsättningen, som i sin tur gett en omfattande utflyttning.

Tabell 1, befolkningsutveckling 1975–1982

Vid tredje kvartalets utgång (82 09 30) var länets folkmängd 152 286 personer.

	Folkmängd 1982 09 30	Förändring från 1975	
		Abs.	%
Karlskrona	59 616	– 397	– 0,7
Ronneby	29 912	– 456	– 1,5
Karlshamn	31 783	– 353	– 1,1
Sölvesborg	15 677	45	0,3
Olofström	15 298	– 1 889	– 11,0
Länet	152 286	– 3 050	– 2,0
Riket	–	–	1,5

2. Dagens situation på arbetsmarknaden

I december 1982 fanns 4 016 personer i länet som kvarstående arbetslösa, vilket var en ökning sedan december 1981 med 584. *Blekinge hade därmed näst efter Norrbotten och Värmland den högsta arbetslösheten i landet.* Enligt länsarbetsnämndens bedömningar föreligger stor risk för ytterligare försämring under 1983.

Av det totala antalet arbetslösa var 1 580 (39 %) under 25 år och 2 225 (55 %) var kvinnor. 1 350 ungdomar fanns i beredskapsarbeten. (Se bilagor 3, 4 och 5.)

Av länets kommuner hade Karlshamn den största öppna arbetslösheten,

1 146 personer eller 7,7 % av arbetskraften.

Länet har dessutom en stor dold arbetslöshet, framför allt bland kvinnorna.

1 procent av arbetskraften var arbetslösheten i Blekinge i december 1982 5,7 % mot 3,2 % för riket. Om antalet arbetslösa adderas med personer som berördes av arbetsmarknadspolitiska åtgärder stod i december månad 8 452 personer utanför den "ordinarie" arbetsmarknaden, vilket motsvarade 12 % av den totala arbetskraften. Dessutom har inom näringslivet en betydande förtidspensionering skett.

Länsarbetsnämnden anger i sin prognos för byggarbetsmarknaden i Blekinge att för de närmaste månaderna beräknas endast 40 % av hela byggarbetskåren få arbete. Svårast blir situationen i den västra länsdelen.

Antalet arbetslösa på varje ledig plats var i oktober månad 37 i Blekinge. Inget annat län hade ett så högt antal. För Norrbottens län som hade det näst högsta antalet var siffran 29 och för riket som helhet var antalet 14. I nedanstående tabell redovisas antalet arbetslösa per ledig plats i de län som har den högsta arbetslösheten.

Tabell 2. antal arbessökande per ledig plats, oktober 1982

Län

Blekinge	37
Norrbotten	29
Västerbotten	28
Värmland	25
Halland	25
Gävleborg	19
Riket	14

3. Utvecklingen inom det enskilda näringslivet

Tillverkningsindustrin svarar för 34 % av sysselsättningen i Blekinge mot 25 % i riket, medan servicesektorn är betydligt mindre än i riket. År 1980 var 53 % i länet mot 62 % i riket sysselsatta inom servicesektorn.

Några industriföretag sysselsätter mer än hälften av den totala industriarbetskraften. Länets industriföretag karakteriseras vidare av att de flesta stora företagen är s. k. filialföretag med administration, marknadsföring och utvecklingsarbete förlagt utanför länet. *Av industriarbetskraften är ca 75 % sysselsatta inom filialföretag.*

Flera av länets dominerande industriföretag har sedan slutet av 1970-talet drabbats hårt av strukturförändringar. Även konjunkturedgången har givetvis påverkat länets företag.

Länets 12 största industriföretag har sedan 1975 minskat antalet anställda från ca 16 800 till i dag ca 11 000. Minskningen utgör i runt tal 5 800 jobb, motsvarande nära 35 %. Bl. a. har Sölvesborgsvarvet och Ericssonfabriken i Olofström lagts ned med 850 friställda som följd.

I Karlshamns kommun, som har den högsta arbetslösheten med 7,7 % har de största metallindustrierna Facit AB, ABU och IFÖ Sanitär AB minskat med ca 1 200 arbetstillfällen sedan 1975. (Se bilaga 2.)

1 243 personer var i december månad 1982 varslade om uppsägning. Ytterligare hot om uppsägningar är aktuella vid flera av länets industrier.

I Ronneby kommun berörs Kockums Jernverk AB av omfattande strukturförändringar som slutligen kan komma att innebära friställningar av 850 anställda. Närmast berörs Stålverksdivisionen med 260 anställda genom SSAB:s planer på att flytta tillverkningen av stålämnen för järnvägsräls till Norrland.

Facits Bräkne-Hobyfabrik har friställt 400 av en personalstyrka på 525 anställda och risk föreligger att fabriken helt upphör.

4. Den statliga sysselsättningen

Den negativa befolknings- och sysselsättningsutvecklingen i Blekinge är till stor del en följd av nedskärningar i den statliga sysselsättningen. Denna har mellan 1975 och 1980 minskat med 4 % medan den i riket som helhet ökat med 11 %. Mellan 1960 och 1980 försvann 2 763 sysselsatta inom den statliga verksamheten, vilket motsvarar 31 %.

Särskilt Karlskrona kommun har drabbats av indragningarna inom den statliga verksamheten. Sedan 1950 har antalet anställda vid marinen och Karlskronavarvet minskat med 2 300. De senaste fem åren har staten enbart vid marina förbanden i Karlskrona dragit in 633 årsarbeten, motsvarande över 700 arbetstillfällen. De senaste 30 åren har staten inom den militära sektorn i Karlskrona dragit in arbetstillfällen som motsvarar ett regemente vart femte år. Sysselsättningsminskningen vid marinen förefaller bli ytterligare 500 årsarbeten fram till 1987/88, vilket är långt mera än de 225 som förutsattes i 1982 års försvarsbeslut. Detta motsvarar en indragning av två regementen.

Vidare har antalet anställda vid Karlskronavarvet (Svenska Varv) halverats sedan 1950-talet, dvs. minskat med nära 1 000. Uddcomb (Statsföretag) kommer i slutet av 1983 att ha minskat med 500 anställda sedan mitten på 1970-talet. Inom den statliga affärsdrivande verksamheten har tiden 1975–1979 över tredjedelen (minus 392) av arbetstillfällena flyttats bort från Karlskrona medan i dessa verksamhetsgrenar sysselsättningen i riket ökat. Ytterligare personalminskningar förefaller dessutom bli följden av 1980 års underhållsutredning (U 80).

Det behövs 2 000 nya statliga jobb till Karlskrona för att ersätta vad staten dragit in enbart under 1970-talet. Inte i någon annan kommun i landet har staten plockat bort så många statliga arbetstillfällen som i Karlskrona.

Bland ytterligare minskning av statlig verksamhet som skett eller aktualiserats i Blekinge kan nämnas indragning av riksbankens avdelningskontor, överflyttning av länsåklagarkansliet till Kalmar, nedläggning av TV:s

Blekingeredaktion, nedläggning av en filial vid statens provningsanstalt, personalminskning vid teleservicebas Syd, nedläggning av Trivab (Eiserkoncernen), personalminskningar vid kustbevakningen, tull- och lotsväsendet. Nedläggningar och indragningar sker med suveränt bortseende från gällande regionalpolitiska riktlinjer.

En annan negativ faktor av länet är de "regionaliseringar" som sker inom den statliga verksamheten. Verksamheter som tidigare haft länen som underlag har organiserats om och inordnats i större regioner där regionkontoren förlagts till orter där den statliga verksamheten redan är väl utbyggd, företrädesvis till Malmö. Dessa regionaliseringar berövar länet statlig sysselsättning och påverkar dessutom enskilda företag och branschorganisationer m. fl. till samma åtgärder. Därmed minskas länets förmåga att dra till sig nya lokaliseringar inom näringslivet.

Trots de omfattande nedskärningarna har länet inte kommit i fråga vid utlokaliseringarna av statliga verk under 1970-talet och vid utbyggnaden av högskoleorterna.

Kommunerna och länsmyndigheterna har gjort stora insatser för att hjälpa uppsituationen i Blekinge. Förutom en rad olika åtgärder för att understödja näringsverksamheten har kommunerna satsat på beredskapsarbeten för att hålla arbetslösheten någorlunda nere. 1982 satsades 70 milj. kr. på dessa, varav kommunernas andel uppgår till 33 milj. kr. 1 093 personer har sysselsatts, varav 607 ungdomar. Kommunerna har vilja men inte ekonomisk förmåga att utöka beredskapsarbetena. De har förberett kraftiga ökning, som kan genomföras om det statliga stödet ökas.

5. Ekonomi

Arbetslöshet och folkminskning medför stora påfrestningar för kommunerna och landstinget. Skattekraften i länet är låg och motsvarar endast 88 % av rikets medelskattekraft. Den totala kommunalskatten är däremot hög, 31:59 kr., vilket är 6 % högre än medelutdebiteringen för riket. Endast Jämtlands län har högre genomsnittlig kommunalskatt 1982.

Kommunernas och landstingets konsumtionsutveckling ligger 1981 på samma nivå som landet i övrigt. För de närmaste åren planeras en kraftig dämpning av konsumtionen. Totalt sett tyder allt på en tillväxt under 1 %. Detta får bl. a. till följd att kommunerna och landstinget inte längre kan erbjuda nya arbetstillfällen som kompensation för dem som försvinner inom industrin.

Den negativa sysselsättnings- och befolkningsutvecklingen i länet börjar få stora direkta effekter på kommunernas ekonomi. Kostnaderna för beredskapsarbeten samt för socialvård till personer som ställs utan försörjningsmöjligheter ökar. Ett växande antal förtidspensionärer ökar också kostnaderna.

Antalet outhyrda lägenheter ökar kraftigt i länet. *Enligt bostadsstyrelsens*

räkning i september 1982 hade Blekinge landets högsta andel outhyrda lägenheter i statligt belånade flerbostadshus (9,8 %, riksgenomsnittet 3,4 %). Totalt var 1 144 lägenheter i dessa hus outhyrda. Det största antalet outhyrda lägenheter finns i Olofströms och Karlshamns kommuner. För 1981 är de kommunala kostnaderna för hyresförluster beräknade till 5,5 milj. kr. i Olofström och 4,8 milj. kr. i Karlshamn. Även i länets övriga kommuner finns ett betydande antal outhyrda lägenheter.

6. Behov av åtgärder

Från länets sida inriktas ansträngningarna på att få en starkare bas också av medelstora och mindre företag. De allmänna förutsättningarna härför är goda. Blekinge har industriell tradition, yrkeskunnig arbetskraft och väl förberedda industriområden.

Blekinge ligger nära stora industri- och befolkningscentraler i Sydsverige och på kontinenten. Länets fyra kustkommuner har alla utmärkta hamnar.

Ett viktigt mål för näringspolitiken i länet är att ta vara på länets råvaror genom ökad förädling och därigenom skapa sysselsättning, bl. a. inom trä-, pappers-, fiskberednings- och livsmedelsindustri. Vidare har turistnäringen goda förutsättningar att utvecklas i länet.

För att långsiktigt åstadkomma en gynnsammare näringsstruktur i Blekinge krävs statens medverkan genom:

a. Regionalpolitiskt stöd

Från näringslivets sida har redovisats investeringsplaner som skulle kunna ge ett betydande sysselsättningstillskott. Genomgående råder dock en stor tveksamhet inför de stora kapitalkostnader som investeringarna kräver. Regionalpolitiskt stöd är i flera fall en förutsättning för ett genomförande.

Från länets sida har sedan lång tid tillbaka framhållits betydelsen av att utveckla det regionalpolitiska stödet så att problemen s art och omfattning skulle vara vägledande för insatser och inte en ors geografiska belägenhet.

Regeringen beslöt våren 1982 att lokaliseringsstöd skall kunna utgå till verksamhet i Olofströms kommun under budgetåret 1982/83. I riksdagsbeslut har dessutom framhållits att problemen på arbetsmarknaden i Blekinge län motiverar att den s. k. undantagsregeln i förordningen om regionalpolitiskt stöd skall tillämpas generöst.

Det är uppenbart att detta är alldeles för kort tid för att avsätta några påtagliga resultat och för att ge rimliga erfarenheter av vad ett temporärt regionalpolitiskt stöd har för effekter. Beslutet bör därför förlängas till i första hand den 1 juli 1985.

b. Tillsättning av särskild delegation

Läget i Blekinge måste nu anses så allvarligt att särskilda åtgärder måste vidtas av statsmakten, liknande dem som gjorts för Norrbotten och Värmland. För att komma till rätta med problemen krävs samfälliga insatser inom olika områden. En särskild Blekingedelegation bör därför tillsättas av regeringen. I delegationen bör ingå företrädare för berörda departement och myndigheter.

c. Högre utbildning

Som tidigare påpekats har Blekinge inte kommit i fråga vid utbyggnaden av högskoleorterna. Detta får anses vara en betydande nackdel för länets fortsatta utveckling. Inom länets industrier finns en högt utvecklad produktion med robottillverkning, stor andel elektronisk utrustning i tillverkningen, datautrustning m. m.

Mot denna bakgrund får det anses som mycket lämpligt att till Blekinge förlägga ytterligare högre utbildning framför allt inom datatekniken och systemvetenskapliga områden. Därmed ges möjlighet till såväl teoretisk utbildning som praktisk tillämpning inom för framtiden viktiga utvecklingsområden.

d. Koncernföretagens verksamhet

Koncernföretagens beslut berör många kommuner och län och har stor regionalpolitisk betydelse. De beslut som avgör utvecklingen inom koncernföretagens enheter inom länet fattas naturligen inte på regional nivå. Kommunala eller regionala myndigheter har små möjligheter att påverka.

Många av de större industriföretagen i Blekinge är som nämnts filialföretag med administration och utvecklingsverksamhet förlagd utanför länet. Vid personalinskränkningar, förändringar i produktionen till följd av ny teknik m. m. drabbas ofta Blekinge i första hand eftersom tillverkningsenheterna ligger i länet.

Koncernföretagen i Blekinge måste i större utsträckning ta ansvar för de anställda. I många fall är det möjligt att förlägga annan tillverkning i länet som kompensation för sysselsättningstillfällena som bortfaller.

e. Personalbehov

Sysselsättningssituationen i länet nödvändiggör en ytterligare anspänning av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna under året. En förutsättning för att detta skall kunna åstadkommas effektivt är, att personaltillgången anpassas såväl i planeringsledet som i genomförandeledet.

Det är därför angeläget att arbetsförmedlingarnas resurser i länet förstärks så länge det nuvarande besvärliga arbetsmarknadsläget består.

f. Beredskapsarbeten och arbetsmarknadsutbildning

För att lindra den utomordentligt svåra arbetslösheten på kort sikt fordras utöver det som berörs ovan särskilda åtgärder. Ökade anslag för beredskapsarbeten är mot denna bakgrund nödvändiga. Det är också angeläget att högre tilläggsbidrag för kommunala investeringsarbeten införs.

För att möjliggöra ytterligare kommunala investeringsarbeten bör listan över objekt utökas så att exempelvis idrottslokaler och liknande kan ifrågakomma. Den starkt ökande arbetslösheten motiverar också större insatser för arbetsmarknadsutbildning. Dessa åtgärder är speciellt viktiga med hänsyn till den stora andelen arbetslösa ungdomar.

g. Lokalisering av statlig verksamhet

Riksdagen har tidigare uttalat att staten har ett särskilt ansvar i de orter där de statliga arbetstillfällena minskat och där staten är en stor arbetsgivare. Detta uttalande har knappast fått någon reell innebörd för Blekinge län. När det gäller områden i landet som i första hand bör komma i fråga vid lokalisering av statlig verksamhet uttalade riksdagen våren 1982 att följande prioritering bör gälla:

1. skogslänen
2. sydöstra Sverige och Sjuhäradsbygden.

Nedan redovisas exempel på åtgärder som skulle bidra till att stärka sysselsättningen inom statlig verksamhet.

- Vid ett eventuellt sammanförande av kustbevakningens och sjöfartsverkets uppgifter till en ny myndighet bör denna myndighets regionala förvaltning lokaliseras till Karlskrona.
- De beslutade nationella utvecklingsbolagen inom sektorerna energi, transportteknik och miljövård bör lokaliseras till Blekinge län.
- Det marina nybyggandet och underhållet bör koncentreras till Karlskronavarvet. Varvet måste få ett långsiktigt och balanserat program för sin verksamhet med tidsplaner för marina beställningar. Därutöver erfordras statens medverkan för exportleveranser till andra länder.
- Nedtrappningen av verksamheter inom försvaret måste kompenseras genom att militär utbildning i ökad utsträckning förläggs till Blekinge.
- I enlighet med vad riksdagen uttalat bör lokalisering av delar av verksamhet eller funktioner i den statliga förvaltningen ske till Karlskrona. Därvid bör övervägas möjligheten att utnyttja befintliga statliga lokaler. Ett alternativ som särskilt bör prövas är att i dessa lokaler samla ett antal

små statliga verksamheter på ett ställe och därvid låta administration och annan service som är av gemensam karaktär betjäna dessa sinsemellan olika verksamheter.

Hemställan

Under hänvisning till vad som anförs i motionen hemställs*

1. att riksdagen beslutar att det regionalpolitiska stöd som utgår i stödområde C får från den 1 juli 1983 till den 1 juli 1985 tillämpas i Olofströms kommun,
2. riksdagen beslutar att regionalpolitiskt stöd som efter särskilt beslut kan utgå utanför stödområdena skall ges en generös tillämpning i Karlskrona, Ronneby, Karlshamn och Sölvesborgs kommuner,
3. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna att en särskild delegation med företrädare för berörda departement och myndigheter tillsätts med syfte att ge förslag till åtgärder som kan leda till ökad sysselsättning inom Blekinge län,
4. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna att överläggningar bör upptas med i Blekinge verksamma koncernföretag i syfte att förlägga ytterligare verksamhet inom företagens verksamhetsområden,
5. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna att arbetsförmedlingarnas resurser i Blekinge län förstärks så länge det nuvarande besvärliga arbetsmarknadsläget består,
6. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna att Blekinge prioriteras då det gäller lokalisering av nytillkommande statlig verksamhet,
7. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna att vid rationalisering och regionalisering inom statliga myndigheter och affärsdrivande verk i sydöstra Sverige Blekinge skall prioriteras ur sysselsättningssynpunkt.

Stockholm den 25 januari 1983

MATS OLSSON (s)

RALF LINDSTRÖM (s)

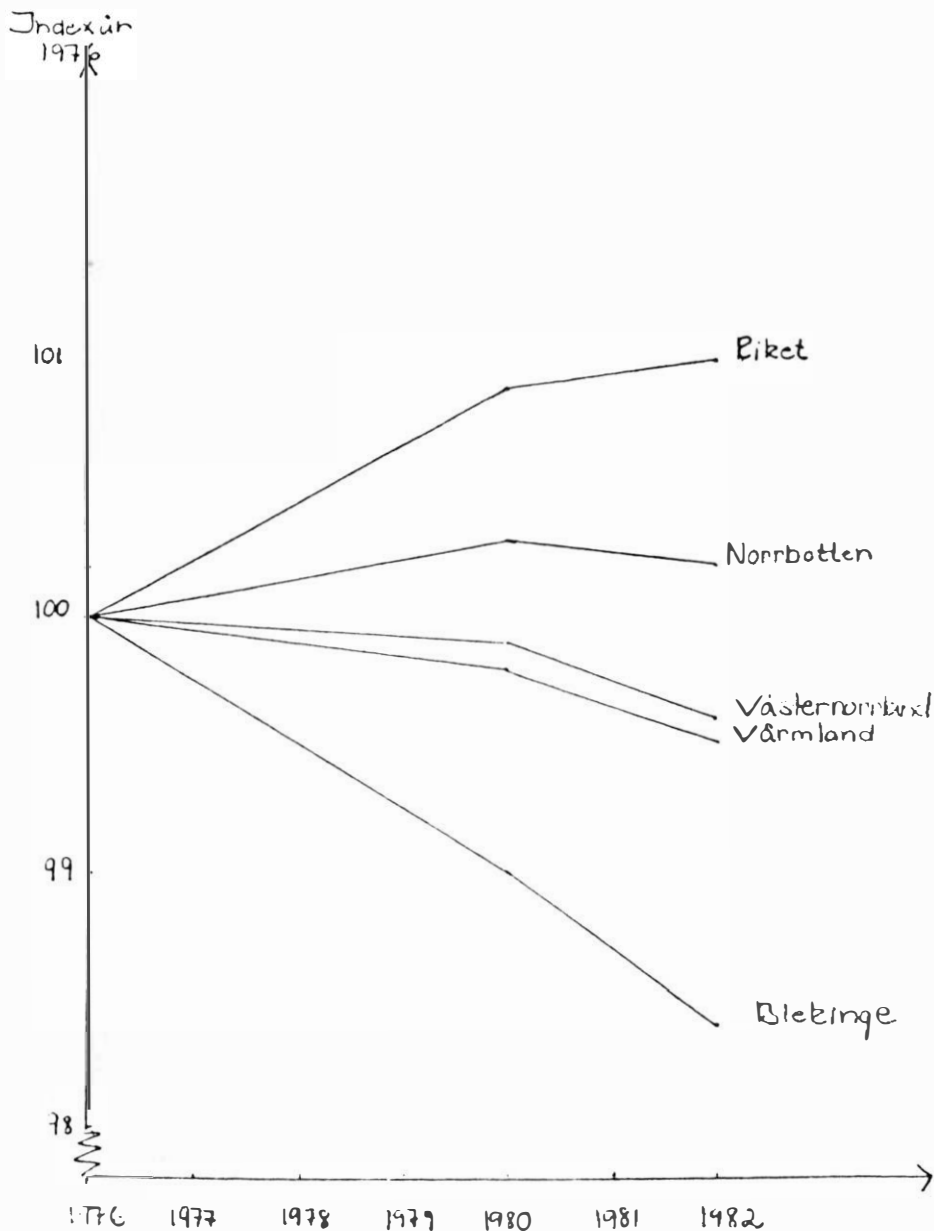
CHRISTER SKOOG (s)

YVONNE SANDBERG-FRIES (s)

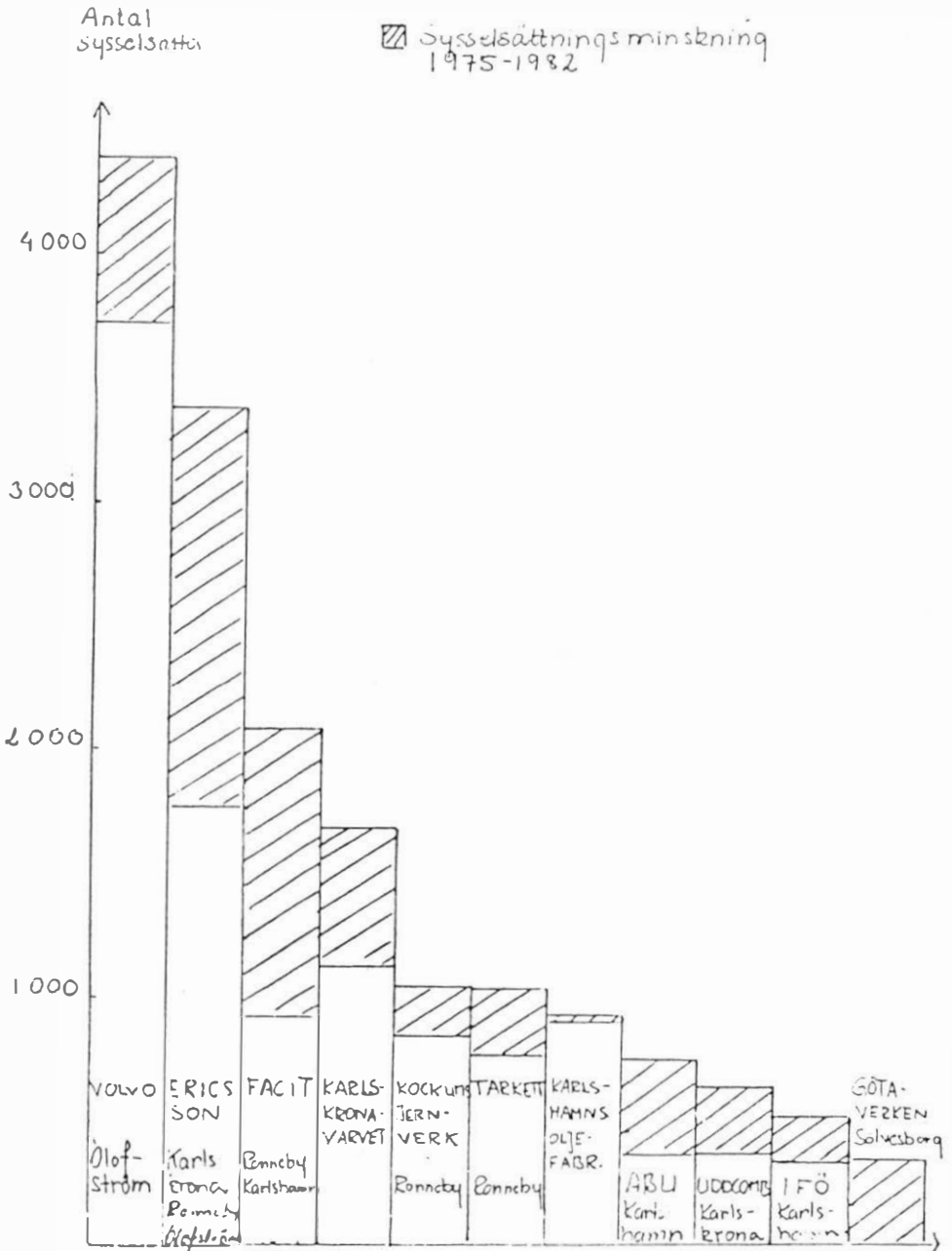
*Se även motion 1982/83:2155.

Bilaga 1

Befolkningsutvecklingen i Blekinge, riket och vissa stödområdeslän

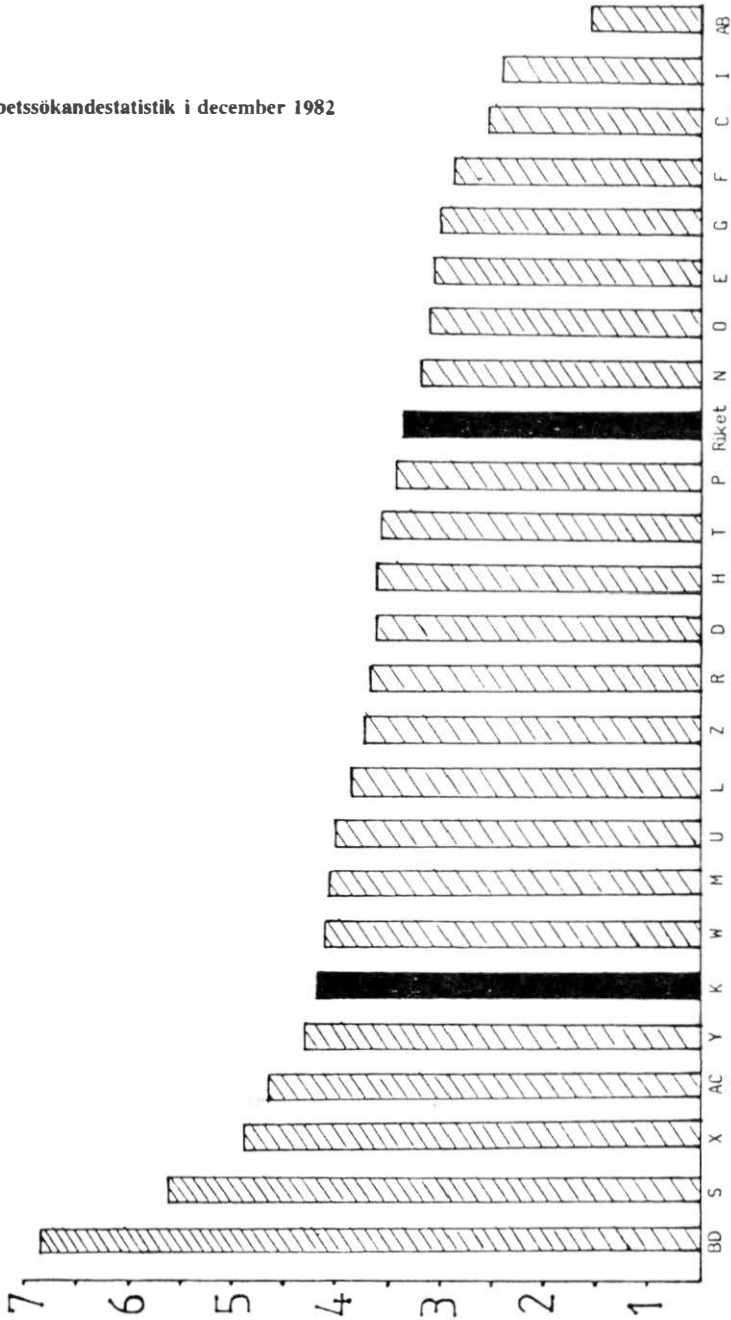
Sysselsättningsutvecklingen 1975-1982
vid Blekinges 11 största industriföretag

Bilaga 3

Totalt antal arbetslösa i länen i procent av befolkningen i åldern 16-64 år

Källa:
AMS arbetssökandestatistik i december 1982

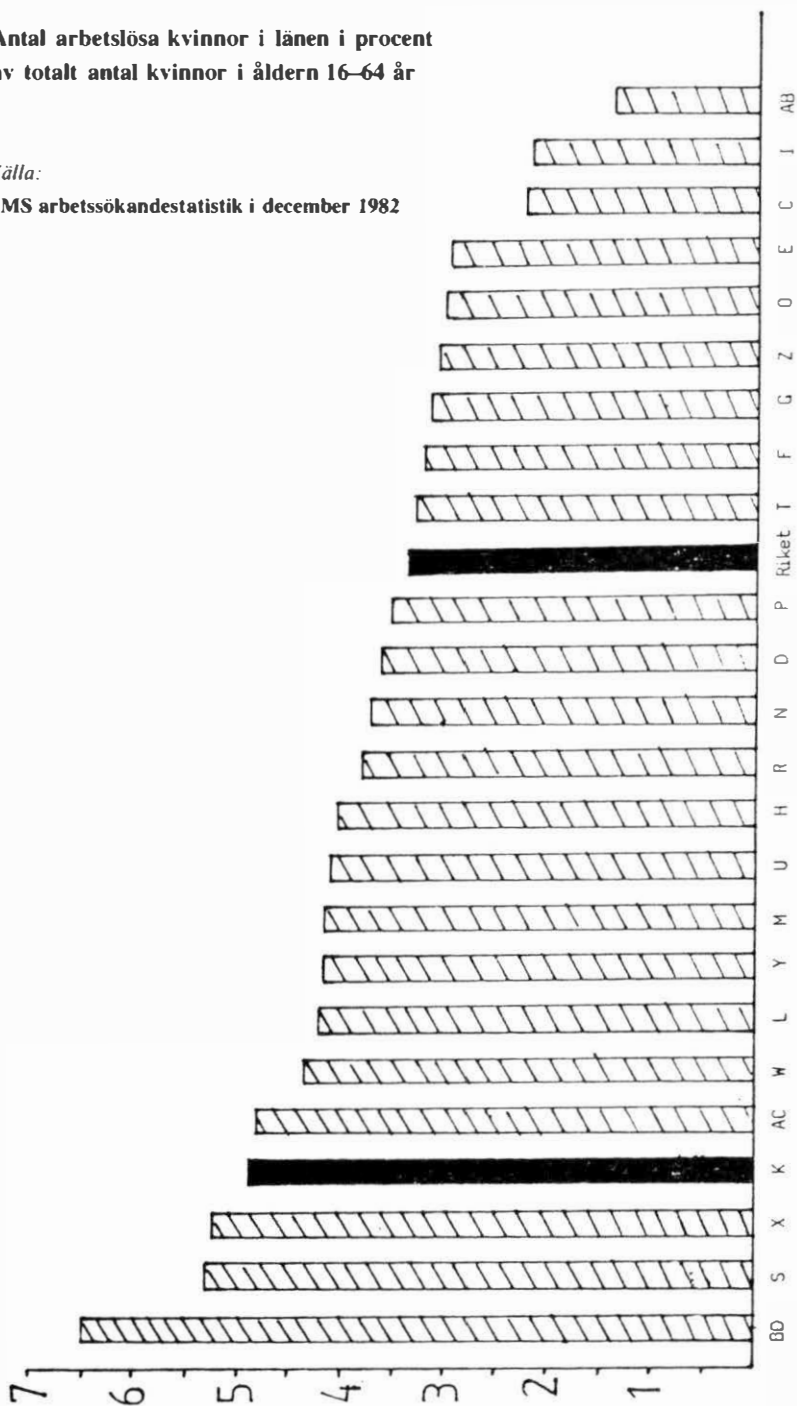

Bilaga 4

Antal arbetslösa kvinnor i länen i procent
av totalt antal kvinnor i åldern 16-64 år

Källa:

AMS arbetssökandestatistik i december 1982

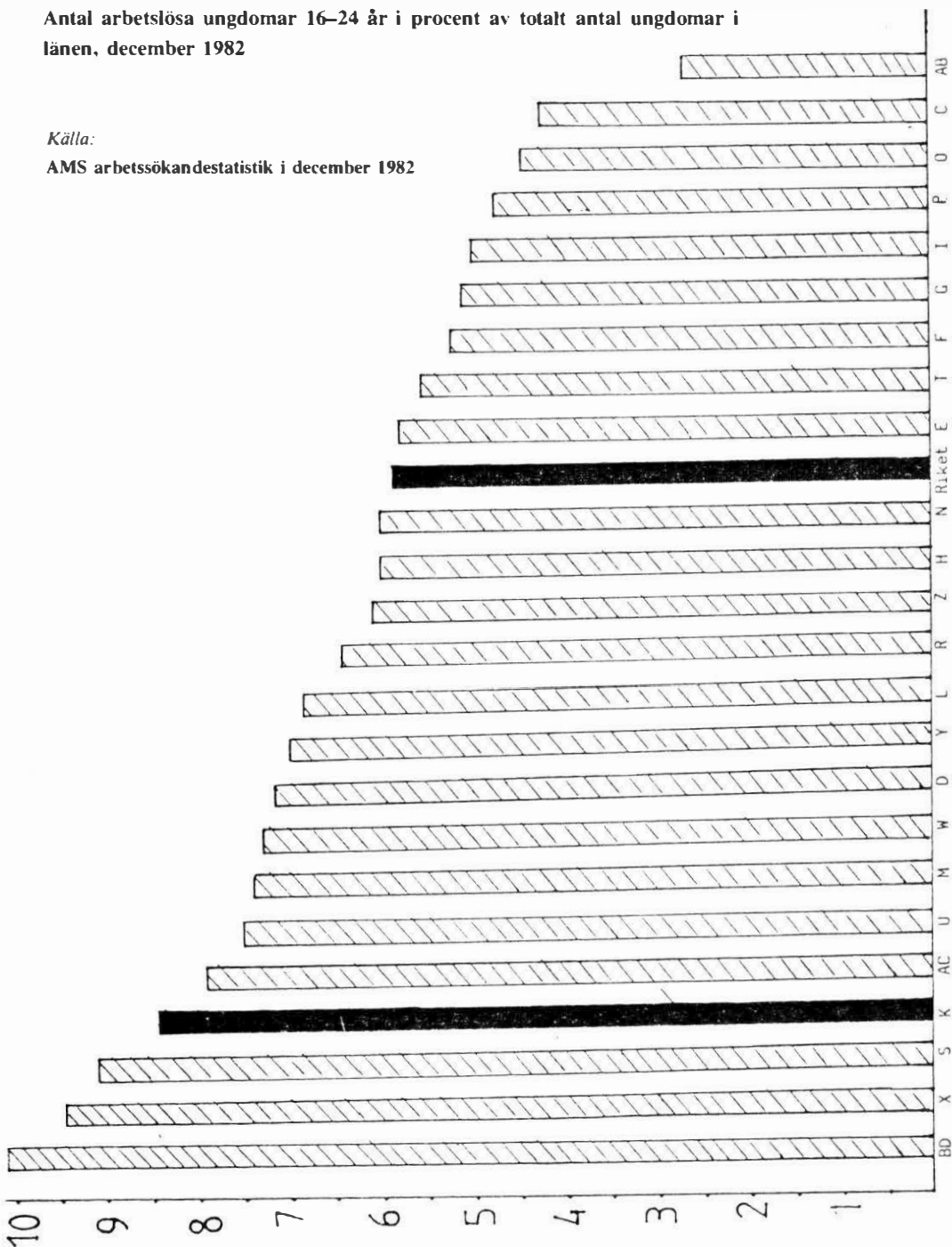

Bilaga 5

Antal arbetslösa ungdomar 16–24 år i procent av totalt antal ungdomar i länen, december 1982

Källa:

AMS arbetssökandestatistik i december 1982

Bilaga 6

Sysselsättningsutvecklingen inom den statliga sektorn för södra Sveriges primära centra 1975-1980. (Index 1975 = 100)

	Index 1980 Statliga myndigheter	Statliga affärsdrivande verk
Riket	116,1	103,5
Halmstad	122,6	116,7
Helsingborg	142,6	105,4
Jönköping	148,1	117,2
Kalmar	114,0	140,2
Karlskrona	96,2	66,0
Kristianstad	116,5	119,9
Växjö	118,7	130,6

